

Sorularla Milli Mücadele Tarihi

Emel Engin & Vahdettin Engin

Yeditepe Yayınları, 2020, 232 Sahife, ISBN: 978-605-7800-64-0

Muhammed Emin ÇİLEK*

Emel Engin ve Vahdettin Engin, bu eserlerinde soru ve cevap üslubunu kullanarak Milli Mücadele tarihini basitleştirmiş ve zihinlerde daha net kalmasını sağlamayı hedef edinmişlerdir. Adeta bir dost meclisinde tarih sohbetleri yaparcasına sorulan sorular ve verilen cevaplarla okuyucuların sıkılmasının önüne geçmiş ve özellikle hedef kitle olan gençlerin Milli Mücadele tarihini okumaları, idrak etmeleri, bu şuurla hayatlarını tanzim etmelerinin lüzumu üzere bu eseri telif ettiklerini beyan etmişlerdir. Eserde genel bir tasnif yolu kullanılmamış, kronolojik bir usulle seçilen sorular vaki olma tarihleri itibariyle önce ve sonra ilişkisi göz önünde bulundurulmuş; bir yola çıkan kişi gibi Milli Mücadele'yi doğuran şartlardan başlanarak yolda karşılaşılan zorluklar ve çizilen yol haritası istikametinde cereyan eden hadiselerle temas edilmiştir. Bu suretle kitap, konuların daha net zihinde kalması açısından ve akla gelmesi muhtemel sorulara cevap verilerek pragmatik açıdan zengin bir hale getirilmiştir. Nutuk'a atıfla kitabın başlangıcında memleketin genel vaziyeti zihinlerde netleşecek şekilde resmedilip, Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'ndan sonra düştüğü müşkül vaziyet izah edilmektedir. Kitap, tarihi anlatımın kronolojik bilgilerine, hadiselerin varit olma sebeplerine ve sonuçlarına temas etse de hikâyelendirme üslubu kullanılarak her konu ve soru sonraki hadiselerle olan merakımızı arttırmakta, bu da kitabın akademik olmayan okuyucular tarafından da tercih edilmesine, merak ve heyecan içinde okunmasına sebebiyet vermektedir.

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, emincilek96@gmail.com.

Yazar, Mustafa Kemal'in Samsun'a hangi şartlar altında ve hangi görevlendirmeler yapılarak gönderildiğinden, Mustafa Kemal'in Samsun'a gitmezden evvel ülkenin mevcut vaziyetinden duyduğu ıstırap ile gece yarısına kadar dost meclislerinde ülkenin selameti için neler yapılabileceği hususunda yaptığı istişarelerden bahsetmektedir. Samsun'da gayrimüslim azınlıklara karşı yapılan saldırıların mahiyeti ve İngilizlerin rapor ettikleri hadiselerin gerçekten vuku bulup bulmadığı tahlil edilmekte; gerekirse müdahale etmesi emrini alarak yola çıkarken Mustafa Kemal'in beklediği fırsatın kendisine verildiğinden ve vatanın selameti hususunda Mustafa Kemal'in yapmayı tahayyül ettiklerini gerçekleştirme imkânı bulduğundan bahsedilmektedir. Yazar, özellikle anlatımının arasında sık sık Nutuk'tan ve Mustafa Kemal'in sözlerinden iktibasta bulunmaktadır. Özellikle Mustafa Kemal Samsun'a geçmeden önce İzmir'in işgal edilmesi meselesi üzerinde uzunca durulmakta; bu hadisenin Anadolu ve Türk milletinde açtığı derin yara ve milletin artık yapılanlar karşısında mukavemet ve mücadele etme isteği üzerine İzmir işgalinin ehemmiyeti okuyucuya anlatılmaktadır.

Bilhassa bu hadise ile Anadolu'nun muhtelif yerlerinde birbirlerinden bağımsız ancak aynı istikamet üzerinde birleşen cemiyetlerin teşekkülü, bu durumun Milli Mücadele'nin temelleri hüviyetinde olduğu ve Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşlarının işlerini ne ölçekte kolaylaştırdığı üzerinde durulmuştur. Tabii meydana gelen bu isyanda birçok mezalim yaşanmış; Yunan askerleri Anadolu'nun batısını hızlıca istila etmiş ve Batı basınının dahi dikkatini celbedecek derecede zulme sebep olmuşlardır. İzmir'in işgali İstanbul'da büyük şaşkınlığa sebebiyet vermiş ve Sultan Ahmet meydanında toplanılarak işgal kuvvetleri protesto edilmiştir. Mitinge iki yüz bine yakın kişi katılım göstermiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a geçişi öncesi Vahdettin ile yaptığı konuşmayı yazar, şu şekilde aktarmaktadır:

“Yıldız Sarayı'nın ufak bir salonunda Vahdettin'le adeta diz dize denecek kadar yakın oturduk. Sağında dirseğini dayamış olduğu bir masa ve üstünde bir kitap var. Salonunun Boğaziçi'ne açılan penceresinden gördüğümüz manzara şu: birbirine paralel hatlar üzerinde düşman zırhlıları! Bordalarındaki toplar sanki Yıldız Sarayı'na doğrulmuş. Vahdettin hiç unutmayacağım şu sözlerle konuşmaya başladı: Paşa! Paşa şimdiye dek devlete çok hizmet ettin, bunların hepsi artık bu kitaba girmiştir (Elini demin bahsettiğim kitabın üstüne bastı ve ilave etti), tarihe geçmiştir. O zaman bunun bir tarih kitabı olduğunu anladım. Dikkatle ve sessiz bir şekilde dinliyordum. Bunları unut, dedi. Asıl şimdi yapacağın hizmet hepsinden mühim olabilir. Paşa, devleti kurtarabilirsin! dedi. Elimden gelen hizmette kusur etmeyeceğime güvenebilirsiniz, dedim.”

Mustafa Kemal Paşa'nın bu sözlerinin kendisine ait olduğunu yazar, kati bir surette belirtmiştir. Hâlbuki mesele ihtilafıdır. Özellikle bu ve bunun gibi eserlerde akademik kriterlere tam bir uygunluk beklemesek de bu kadar kesin ifadeler kullanmasının, yerinde olmadığı kanaatindeyim.

Yine müellif bundan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun yolunda Kız Kulesi civarında İtilaf Kuvvetlerinin arama işlemi bitirildikten sonra, Boğaz'daki zırhlıların arasından geçerken şu sözleri söylediğini aktarmıştır: *“ Bunlar işte böyle yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri şey yalnız madde! Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz Anadolu'ya ne silah ne cephane götürüyoruz. Biz idealimizi, aklımızı ve imanımızı götürüyoruz.”* Bu sözler de Mustafa Kemal Paşa'ya ait olduğu iddiası hususunda tarihçilerimizin kati kanıtları olmadığından, Paşa'nın daha sonra tarihe akseden amelleri ile münasip düşmemesinden ve gelen kaynakların yetersiz olmasından dolayı, tenkide muhatap bir rivayet halini almıştır. Bu konuyla ilgili de

“söylemişti” gibi kesin bir yargı yerine, ihtimal içeren bir ifade tercih edilmesi, eserin tarihî hakikatlere olan saygısı açısından daha uygun düşerdi.

Okuyucuyu yormadan, verilen bilgilerin kaynaklarının ve rivayetlerde esas kabul edilen bu sözlerin hangi belgelerden veya hangi hatıratlardan iktibas edildiğinin daha net görülmesine imkân tanınması, hem okuyucunun kendini geliştirmesine vesile olacağından hem de eserin daha net yargılar üzerine bina edileceğinden, bizce eserin lehinde bir tavır olurdu.

Eserin devamında, Milli Mücadele başlamadan önce Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'da neler yaptığından ve bu rota istikametinde neler yapıldığından bahsedilmektedir. Kitap klasik Milli Mücadele tarih yazımında benimsenmiş usul olan Mustafa Kemal ve faaliyetlerini esas alarak bir rota çizmekte ve döneme ait farklı yörelerde Milli Mücadele amacıyla yürütülen farklı mücadeleleri Mustafa Kemal'in faaliyetleri içerisinde görmektedir. Mustafa Kemal'in bulunduğu ve örgütlediği teşkilatlar üzerine çizilmiş bir rotayı takip ederek Ankara'da verilen mücadeleleri ve Büyük Taarruz'un akabinde Cumhuriyet'e kadar giden yolu takip ederek, sorulara verilen gayet akıcı cevaplarla anlatıp sonlandırmaktadır. Yazarımız tarihçilerin genel kabullerine karşı çıkmayarak tartışmalı konulara temas etmemeyi tercih etmiştir. Bu çerçevede yazılan kitap, Milli Mücadele tarihimizin seyrine dair gayet akıcı ve mühim bilgileri haiz olup gençlere tavsiye edilecek, Milli Mücadele tarihi hakkında temel malumat elde etmeye vesile olacak minvaldedir.